

Lausunto

Valtiovarainvaliokunta, työ- ja elinkeinojaosto 30.9.2022

HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023.

1 Teema: Pääluokka 32 (Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukeminen)

EK kiittää mahdollisuudesta antaa otsikon asiasta asiantuntijalausunto

Viisas valtio satsaa TKI-toimintaympäristöön

Viimeaikaiset kansainväliset kriisit ovat osoittaneet, että Suomeen on syntynyt resilienssiä. **TKI toimilla on resilienssin syntymisessä tärkeä rooli.** TKI-toimijoita ovat sekä yritykset, että tutkijat. Molempia tarvitaan. Pandemian (covid-19) selättämisessä aiemmin tehdyillä tutkimuksella, tutkimusverkostoilla ja kansainvälisillä suhteilla sekä myös yrityksillä, oli suuri merkitys. Seuraavaksi tulivat Venäjän aggressiot Ukrainaa kohtaan ja siitä seurannut tarve irtautua nopeasti venäläisistä hiilipohjaisista raaka-aineista. Päädyimme myös energiakriisiin. Suomi pystyy irtautumaan venäläisestä energiasta muita maita helpommin, koska yrityksemme ovat kehittäneet jo ennakkoon, myös riskillä, tarvittavaa teknologiaa ja prosessiosaamista puhtaan energian tuotantoon. Tutkimuksella on ollut tässä roolinsa. **Osaaminen on huoltovarmuutta, osaaminen tuo resilienssiä. Osaaminen syntyy hyvän koulutuksen pohjalta työelämäkokemuksen karttuessa.**

Yritykset ovat sitoutuneita TKI-toimintaan – toimintaympäristö ratkaisee, tehdäänkö investoinnit Suomessa vai muualla

Yritysten sitoutuminen 4%:n TKI tavoitteeseen (2030) on äärimmäisen tärkeää, sillä TKI-tavoitetta, tai varsinkaan vihreän siirtymän tai ilmasto-kriisin hillinnän tavoitteita **ei voida saavuttaa ilman yrityksiä. Yritysten sitoutuminen ei näytä muuttuneen em. kriisien myötä. On käynyt jopa päinvastoin.** Nyt on kriittinen hetki valtiolle harjoittaa ”myötäsyklistä” innovaatiopolitiikkaa. Monet yritykset ovat sitoutuneet jopa julkisesti omalla nimellään TKI-tavoitteisiin: Ensin teknologiateollisuuden yritykset (57), myöhemmin EK:n keräämät muiden toimialojen yritykset (27) ja esimerkiksi veturirahoitusta saaneet yritykset (12) ovat tästä esimerkkejä.

Nämä yritykset edellyttävät sitoutumisessaan, että **valtio pitää lupauksensa ja hoitaa osuutensa, myös rahoituksessa.**

TKI-toiminnassa on kipupisteitä

Julkisen TKI-rahoituksen painopistettä on siirrettävä yrityksille suunnattuihin rahoitusmuotoihin:

- **vivuttamaan** yritysten omia investointeja
- **jakamaan** riskiä
- **sitomaan** tutkimusta (ja koulutusta) yhteisiin tavoitteisiin

Esimerkiksi veturirahoitus on suunniteltu niin, että 1 julkinen euro johtaa 4:n yksityisen euron investointiin. Tämä sijoittaminen on valtiolle ”riskitöntä”, sillä julkista euroa ei makseta etukäteen, vaan vasta kun yritys on tehnyt omat investointinsa. Lisäksi kehityshanke tuottaa tulosta, joka johtaa liiketoiminnan kasvuun, vientiin, verotuloihin ja työpaikkoihin.

Suomen julkiset panokset julkiseen tutkimukseen ovat OECD maiden keskiarvojen yläpuolella, mutta yrityksille suunnattu rahoitus jää alle keskiarvon. **Tätä epäsuhtaa vuoden 2023 talousarvioehdotus ei korjaa.** Talousarvioehdotukseen sisältyy 60 miljoonan euron valtuus Business Finlandin veturiyrittäjärahoitukseen, sitoutuminen laajaan T&K-verokannusteseen sekä pienempiä korvamerkittyjä valtuuseriä.

Parlamentaarinen TKI-ryhmä on tehnyt tällä hallituskaudella hyviä suosituksia ja ne on **pantava toimeen viipymättä** (TKI-rahoituslaki, laaja TK-verokannuste). Lisäksi veturirahoitus on korjannut TKI-ympäristöön aiemmin syntyneitä vaurioita: suuret yritykset ovat palanneet myös julkisesti osarahoitetun ja kilpaillun innovaatiotoiminnan piiriin Suomessa. Muutos näkyy myös tilastoissa.

TKI-rahoitusta tulee olla **kilpailtavana** erilaisille TKI-toimijoille, joista kaikki ovat tärkeitä ja joiden yhteistyö tuottaa parhaan tuloksen. Tarvitaan tutkijoita, start up-yrityksiä, pk-yrityksiä, kasvuvaiheen pk-yrityksiä (mid-cap yrityksiä) ja suuria yrityksiä.

Aiemmillä päätöksillä luisuimme innovaatiopolitiikkaan, jossa erityisesti teollisuus sivuutettiin. Tämä näkyi kansainvälisissä TKI-vertailuissa ja aloimme menettää paikkaamme innovaatiotoiminnan kärkimaana.

Lisäksi politiikan muutos johti myös siihen, että tutkimus irtautui osin pitkän aikajänteen elinkeinoelämän uudistumisen tarpeesta. Erityisesti uuden teknologian kehittäminen kärsi. Seurauksena on myös koulutuksen irtautuminen yritysten vaatimista työvoiman osaamistarpeista.

Tärkeintä jatkossa on **ennustettavuus ja rahoituksen monipuolisuus**. Rahoitusta tulee olla eri aikajänteellä tehtävälle tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalle. Aikajänne korreloi myös yksityisen

rahan saatavuuteen. Tarvitaan perustutkimusta, soveltava tutkimusta, kehittämistä, tuotannon/teknologian pilotointia ja tehdasskaalaa.

Kipupisteet tulee korjata viimeistään seuraavalla hallituskaudella.

Suomi on edelleen innovaatiotoiminnan edelläkävijä

TKI-lyhenteessä i tarkoittaa innovaatiota, joka on kaupallisesti menestynyt tuote tai palvelu. Keksintö ei sitä vielä ole, se on vasta lupaus innovaatiosta. Yritykset tekevät innovaatiot.

Laskeva TKI-investointien trendi on kääntynyt. Tämä näkyy tutkimuksissa ja vertailuissa:

- Tilastokeskuksen ennuste investointien osuudesta vuodelle 2022 on 2,9%.
- European Innovation Scoreboard 2022:n mukaan Suomi on sijalla 2.
- Digitaalitalouden ja -yhteiskunnan indeksillä (DESI, 2022) olemme sijalla 1.

Paljon hyvää on syntynyt ja syntyy. Kehityksen jatkumiselle on edellytyksenä, että **toimintaympäristö on kunnossa, rahoitus tasapainossa ja ennustettavaa.**

Pääsemme 4% TKI-polulle kun **lisärahoitus kilpailutetaan** selkeillä kansallisilla kriteereillä. Pitää päästä pois esimerkiksi kapeista korva-merkinnöistä. Näillä edellytyksillä kyetään luomaan edellytyksiä elinkeinorakenteen uudistumiselle ja uusille kasvun kärjille.

Kuten jo alussa korostin, yritykset ovat hereillä TKI-toiminnan tärkeyden suhteen. **Hyvä ja ennustettava toimintaympäristö sitoo yritykset innovoimaan Suomeen. Hyvä kansalliset strategiat ja koordinoit toimet takaavat, että yritysten investoinneista hyötyy myös yhteiskunta laajemmin.** Silloin veromaksaja saa rahoilleen konkreettista katetta.